NORAKSTS
Lieta Nr.A42669307
SKA – 33/2012

S P R I E D U M S

Rīgā 2012.gada 6.janvārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore I.Skultāne
senators J.Neimanis
senatore R.Vīduša

piedaloties atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Uzņēmumu reģistra pārstāvei *I.A.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc Svētītāja Joanna jaunmocekļa Rīgas arhibīskapa Latvijas pareizticīgās autonomās draudzes pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar Tieslietu ministrijas un Uzņēmumu reģistra kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 13.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja – Svētītāja Joanna jaunmocekļa Rīgas arhibīskapa Latvijas pareizticīgā autonomā draudze – vēlējās reģistrēties reliģisko organizāciju reģistrā. Ar Tieslietu ministrijas Reliģisko lietu pārvaldes 2007.gada 8.oktobra lēmumu pieteicēju atteikts reģistrēt kā reliģisko organizāciju, jo:

1) saskaņā ar Latvijas Pareizticīgās Baznīcas sniegto informāciju viena patriarhāta konkrētajā teritorijā var darboties tikai viena pareizticīgā baznīca un nevar darboties neatkarīgas autonomas pareizticīgās draudzes;

2) saskaņā ar Latvijas valsts vēstures arhīva fonda materiāliem draudze ar nosaukumu „Svētītāja Joanna jaunmocekļa Rīgas arhibīskapa Latvijas pareizticīgā

autonomā draudze" līdz 1940.gadam nav pastāvējusi, līdz ar to pieteicēja nevar būt neeksistējošas draudzes tiesībpārņēmēja un norādīt šādu informāciju statūtos;

3) pieteicējas nosaukums ir pretrunā ar Reliģisko organizāciju likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktu.

[2] Pieteicēja iesniedza pieteikumu administratīvajā tiesā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 11.janvāra spriedumu pieteikums apmierināts, Uzņēmumu reģistram uzdots no jauna izskatīt pieteicējas reģistrācijas pieteikumu.

[4] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 13.aprīļa spriedumu pieteikums daļēji apmierināts un uzlikts pienākums Uzņēmumu reģistram septiņu dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas pieņemt lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu par pieteicējas reģistrēšanu reliģisko organizāciju reģistrā, nosakot termiņu trūkumu novēršanai vienu mēnesi no lēmuma par ieraksta izdarīšanas atlikšanu pieņemšanas dienas. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī Reliģisko organizāciju likuma 10.panta trešā daļa aizliedza statūtos norādīt, ka draudze darbojas autonomi, ja attiecīgās konfesijas kanoniskie noteikumi nepieļauj autonomu draudžu darbību. Šobrīd šādas tiesību normas ir zaudējušas spēku, tādēļ minētais pamats pieteicējas reģistrēšanas atteikumam vairs nav spēkā. No tiesību normām neizriet aizliegums reģistrācijai pieteiktajai draudzei savu vēlmi darboties autonomi skaidrot ar kanonisku noteikumu attiecībā pret iepriekš pastāvējušu reliģisko organizāciju. Tiesību normas neparedz valsts pārvaldes pienākumu vai tiesības izvērtēt šāda pamatojuma leģitimitāti.

[4.2] No Reliģisko organizāciju likuma 10.panta pirmās un otrās daļas, likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.^{14}panta otrās daļas 2.punkta un trešās daļas 1.punkta izriet, ka Uzņēmumu reģistra valsts notāram statūtu atbilstība normatīvajiem aktiem jāpārbauda tikai tiktāl, ciktāl tas ietekmē iespēju reģistrēt sabiedrisko organizāciju attiecīgajā reģistrā. Latvijas Pareizticīgās Baznīcas likums nereglamentē tiesību un saistību pārņemšanas jautājumus, kā arī nenoteic, ka Latvijas Pareizticīgā Baznīca ir līdz 1940.gadam darbojošās reliģiskās organizācijas tiesību un

saistību mantiniece. Līdz ar to secināms, ka iepriekš minēto faktu norādīšana pieteicējas statūtos nav pretrunā ar normatīvajiem aktiem. Tas, ka pieteicēja statūtos norādījusi, iespējams, nepareizu vai kļūdainu informāciju par pēctecību, neietekmē tās reģistrāciju reģistrā. Uzņēmumu reģistram nav jānodrošina, lai visi fakti, kas minēti reliģiskās organizācijas dibināšanas dokumentos, būtu vēsturiski pareizi un dokumentāri pamatoti. Līdz ar to šādu, iespējams, nepatiesu vai kļūdainu faktu atspoguļošana statūtos, kuri tiek reģistrēti publiskā reģistrā, nerada un nevar radīt tiesiskas sekas. Tas nevar būt šķērslis pieteicējas reģistrēšanai reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā.

[4.3] Statūtos norādītais pieteicējas nosaukums nepārkāpj Reliģisko organizāciju likuma 10.panta pirmās daļas 1.punktā paredzētos ierobežojumus, ciktāl tie ir izvērtējami attiecībā pret jau reģistrētās reliģiskās organizācijas „Latvijas Pareizticīgā Baznīca" nosaukumu. Pieteicējas nosaukumā ietvertais vārds „pareizticīgā", kas norāda uz tās konfesionālo piederību, nav vērtējams kā tāds, kas varētu maldināt par draudzes piederību pie Latvijas Pareizticīgās Baznīcas. Uz Draudzes autonomo raksturu norāda nosaukumā ietvertais vārds „autonomā".

[4.4] Gan šobrīd Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otrā daļa, gan pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī Reliģisko organizāciju likuma 11.panta pirmās daļas 2. un 3.punkts paredzēja, ka ir jāizvērtē, vai statūtos fiksētā organizācijas mācība, mērķi un uzdevumi nav pretrunā ar Latvijas Republikas Satversmi un normatīvajiem aktiem, vai organizācija ar savu darbību (mācību) apdraudēs sabiedrisko drošību vai kārtību, veselību vai morāli, citu cilvēku tiesības un brīvības, sludinās reliģiskās neiecietības un naida idejas. Tādējādi pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas brīdī jau ir izvērtēts un faktiski atzīts, ka nepastāv šobrīd spēkā esošajā Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otrajā daļā minētie apstākļi, kas liegtu pieteicēju reģistrēt reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā. Ievērojot to, ka administratīvā lieta tiesā ir administratīvā procesa iestādē turpinājums, nav pamata no jauna pārbaudīt tādus apstākļus, kuri jau ir pārbaudīti iestādē un par kuriem lietā strīds nepastāv. Līdz ar to Uzņēmumu reģistram, pieņemot lēmumu par ieraksta izdarīšanas atlikšanu, nav jāpieprasa Tieslietu ministrijas atzinums un nav vairs jāpārbauda tie apstākļi, kuri šajā lietā jau ir pārbaudīti.

No likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.^{14}panta pirmās, otrās un trešās daļas izriet, ka iestādei nepastāv ne lēmuma izdošanas, ne arī satura izvēles rīcības brīvība. Tai jārīkojas tā, kā to noteic norma, proti, ja pastāv (vai

nepastāv) normā noteiktie apstākļi, tad ir jāizdod tādu administratīvo aktu, kāds atbilst faktiskajiem apstākļiem un kādu to noteic likuma norma. Secināms, ka pie noteiktu apstākļu kopuma ir izdodams obligātais administratīvais akts. Tas nozīmē, ka arī tiesai, vadoties no lietā konstatētajiem apstākļiem, ir jāpieņem konkrēts administratīvais akts, neatstājot rezultātu iestādes ziņā. Novēršamas neatbilstības normatīvo aktu prasībām statūtos (satversmē, nolikumā) vai citos Uzņēmumu reģistram iesniegtajos dokumentos ir pamats atlikt ieraksta izdarīšanu reliģisko organizāciju un to iestāžu reģistrā saskaņā ar likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 18.[14]panta otrās daļas 2.punktu, nosakot termiņu trūkumu novēršanai, kā to paredz minētās normas ceturtā daļa, bet kurš nepārsniedz kopējo lēmuma pieņemšanas divu mēnešu termiņu (panta pirmā daļa). Tā kā nav iespējams pilnībā apmierināt pieteicējas pieteikumu un lemt par ieraksta izdarīšanu attiecīgajā reģistrā, bet vienlaicīgi šobrīd nepastāv arī priekšnoteikumi, lai pavisam atteiktu izdarīt ierakstu attiecīgajā reģistrā, tad pieteikums ir apmierināms daļēji.

[5] Tieslietu ministrija iesniegusi kasācijas sūdzību. Tā pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa nepareizi piemērojusi Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otro daļu, jo ir nepieciešams Tieslietu ministrijas atzinums pirms organizācijas reģistrēšanas.

[5.2] Tiesa nepareizi atzinusi, ka Uzņēmumu reģistram nav jāpārbauda visas statūtos norādītās informācijas patiesums, jo no likuma „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 1.panta izriet iestādes pienākums sniegt informāciju par reģistrētajiem tiesību subjektiem. Šādai informācijai ir jābūt patiesai.

[6] Uzņēmumu reģistrs iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā arī norāda, ka tiesa nepareizi piemērojusi Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otro daļu, jo ir nepieciešams Tieslietu ministrijas atzinums pirms organizācijas reģistrēšanas. Pārsūdzētais lēmums taisīts pirms daudziem gadiem, tādēļ nepieciešams jauns atzinums.

[7] Pieteicēja iesniegusi paskaidrojumus, kuros lūdz kasācijas sūdzības noraidīt.

[8] Tiesas sēdē Uzņēmumu reģistra pārstāve kasācijas sūdzību uzturēja.

Motīvu daļa

[9] Kasācijas sūdzībās izvirzīti divi jautājumi:

1) vai konkrētajā gadījumā ir nepieciešams saņemt Reliģisko organizāciju likuma 8.panta otrajā daļā paredzēto Tieslietu ministrijas atzinumu;

2) vai iestādei ir jāvērtē pēc būtības draudzes statūtos ietvertā norāde, ka draudze ir vēsturiskās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas garīgā tiesību pārņēmēja.

[10] Tā kā par minētajiem jautājumiem Senāts savas atziņas jau ir izteicis citās identiskās lietās (*sk. Senāta 2011.gada 17.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-505/2011; 2011.gada 7.oktobra spriedumu lietā Nr.SKA-797/2011; 2011.gada 22.novembra spriedumu lietā Nr.SKA-542/2011; 2011.gada 16.decembra spriedumu lietā Nr.SKA-609/2011*), arī šajā lietā Senāts izmantos tos pašus argumentus.

[11] Senāts pievienojas apgabaltiesas sprieduma argumentiem jautājumā par to, vai iestādei ir jāvērtē pēc būtības draudzes statūtos ietvertā norāde, ka draudze ir vēsturiskās Latvijas Pareizticīgās Baznīcas garīgā tiesību pārņēmēja. Tādējādi nepamatota ir Tieslietu ministrijas kasācijas sūdzība daļā, kurā norādīts, ka iestāde ir kompetenta vērtēt pēc būtības draudzes statūtos ietverto informāciju, tostarp informāciju par organizācijas juridisko pēctecību.

[12] Apgabaltiesa ir atzinusi, ka Tieslietu ministrijas atzinums nav jāpieprasa tā iemesla dēļ, ka Reliģisko lietu pārvaldei jau tās lēmuma pieņemšanas brīdī bija jāvērtē tie paši apstākļi. Līdz ar to minētie apstākļi lietā jau ir pārbaudīti.

No Reliģisko lietu pārvaldes lēmuma izriet, ka draudzi atteikts reģistrēt, pirmkārt, tāpēc, ka tās dibināšanas dokumentos ir virkne nepilnību (apgabaltiesa šos trūkumus atzinusi par pamatu lēmuma par reģistrācijas atlikšanu pieņemšanai), otrkārt, tāpēc, ka nav pieļaujams reģistrēt autonomu pareizticīgo draudzi (šis reģistrācijas atteikuma pamats ir atkritis pēc likuma grozījumiem), treškārt, tāpēc, ka draudzes statūtos norādīts uz pēctecību ar vēsturisko Latvijas Pareizticīgo Baznīcu (šo reģistrācijas atteikuma pamatu apgabaltiesa atzinusi par nepareizu, un Senāts pievienojas apgabaltiesas pamatojumam). Tomēr no minētā lēmuma neizriet, ka iestāde būtu izvērtējusi visus Reliģisko organizāciju likuma tā laika redakcijas 11.panta pirmās daļas 2. un 3.punktā norādītos apstākļus, par kuriem saskaņā ar šobrīd

spēkā esošo likuma 8.panta otrās daļas redakciju sniedzams Tieslietu ministrijas atzinums.

Tādējādi Senāts negūst apstiprinājumu apgabaltiesas secinājumam, ka šie apstākļi lietā jau ir izvērtēti.

[13] Administratīvā procesa likuma 254.panta pirmā daļa paredz: ja pieteikumu par administratīvā akta izdošanu tiesa atzīst par pamatotu, tā uzdod iestādei izdot attiecīgu administratīvo aktu. Skatot šo normu kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 103.panta trešās daļas 2.punktu, secināms, ka tiesai, pirms nonākt pie sprieduma par labvēlīga administratīvā akta izdošanas pienākuma uzlikšanu, ir jānoskaidro, vai tiesību normas dod administratīvā procesa dalībniekam noteiktas tiesības. Ja arī iestādes atteikums izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ciktāl tas izriet no atteikuma pamatojuma, ir bijis nepamatots, tomēr ir pārbaudāms, vai pastāv visi priekšnoteikumi labvēlīga administratīvā akta izdošanai (*sk. Senāta 2006.gada 2.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-415/2006 17.punktu, Senāta 2011.gada 25.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-56/2011 14.punktu*).

Tā kā no administratīvā akta pamatojuma neizriet, ka būtu pārbaudīti visi reģistrācijas priekšnoteikumi (potenciālie reģistrācijas atteikuma pamati), un arī tiesa tos nav pārbaudījusi, apgabaltiesas secinājums, ka attiecīgie apstākļi ir pārbaudīti un lietā nav nepieciešams pieprasīt Tieslietu ministrijas atzinumu, nav pamatots. Apgabaltiesas spriedums ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 13.aprīļa spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	*(paraksts)*	I.Skultāne
Senators	*(paraksts)*	J.Neimanis
Senatore	*(paraksts)*	R.Vīduša

Noraksts pareizs:
Senatore I.Skultāne
Rīgā 2012.gada 6.janvārī